

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Драгутин Радовановић, полицијски писар друге класе среза крајинског, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусти из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 16. априла 1907. год. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полицијског писара прве класе Управе вароши Београда Д-р Душана Миловановића, писара првостепеног суда у оставци;

за полицијског писара прве класе среза јабланичког Јована Илића, бившег полицијског писара;

за полицијског писара прве класе среза крајинског Милана Јанковића, средњег писара у пензији;

за полицијског писара друге класе среза пожешког Драгутина П. Јанковића, средњег писара исте класе у пензији;

за полицијског писара друге класе среза масуричког Стојана Ј. Ђорђевића, полицијског писара исте класе среза нишавског, — по молби; и

за полицијског писара треће класе среза нишавског Симеуна Анђелковића, полицијског писара исте класе среза масуричког, — по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 16. априла 1907. год. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за физикуса округа ужичког, Д-р. Селимира Ђорђевића, физикуса округа мравског са седиштем у Јагодини, и

за физикуса округа крајинског Д-р. Светислава Андрејевића, физикуса округа

нишког, са седиштем у Алексинцу, објину по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 16. априла 1907. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за лекара среза ужичког и златиборског, Д-р Николу Гавриловића, лекара среза ужичког, по потреби службе;

за лекара среза трнавског Д-р Венцеслава Стејскала, лекара среза мачванског, по молби;

за лекара среза ваљевског Д-р Јована Алексића, лекара среза колубарског, у окр. београдском, по потреби службе;

за лекара среза колубарског, у округу београдском, Симу Говедарицу, лекара среза таковског, по молби;

зу лекара среза космајског Д-р Милана Крстића, лекара среза лепеничког, по потреби службе;

за лекара среза грузанског Д-р Милана Радовића, лекара среза крагујевачког, по потреби службе;

за лекара среза крагујевачког Д-р Јована Лилића, лекара среза зајечарског, по потреби службе;

за лекара среза јасеничког, у округу крагујевачком, Д-р Радисава Радојковића, лекара среза лужничког у округу пиротском, по потреби службе;

за лекара среза лепеничког, Д-р Милана Вукићевића, лекара среза сврљешког, по молби;

за лекара среза зајечарског Д-р Јосифа Недока, лекара среза грузанског, по потреби службе;

за лекара среза прокупачког Д-р Драгомира Николћа, лекара среза јасеничког у округу крагујевачком, по потреби службе;

за лекара среза азбуковачког Д-р Алексу Савића, лекара среза прокупачког, по потреби службе;

за лекара среза таковског Д-р Косту Ст. Ристића, лекара среза трнавског, по потреби службе, и

за лекара среза мачванског Д-р Душана Радојковића, лекара среза азбуковачког, по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 16. априла 1907. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Д-р. Иван Лазаревић, физикус округа ужичког, на основу §. 70. закона о чиновницима грађанског реда стави у стање покоја, с пензијом која му по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 16. априла 1907. год. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Радисав Јаковљевић, лекар среза златиборског, на основу §. 76. закона о чиновницима грађанског реда отпусти из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 16. априла 1907. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 3. априла 1907. године № 2267, донето на основу тачке 9. члана 144. Устава, које гласи:

да се Милош Поповић, обућар из Београда, родом из Неуциље у Банату и поданик угарски, прими у српско поданство, заједно са својом женом Милевом, изузетно од § 44. грађанског закона, пошто је поднео уредан отпуст из свог досадањег поданства.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 12. априла 1907. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(НАСТАВАК)

Ни за време првога ни после другог устанка није било уређеног Кривичног Поступка. До установљења Народног Суда 1825 није било чак никаквих ни уредаба, ни правила, ни расписа, по којима би судови извиђали и судили. Све су то они вршили по здравом разуму и по савести. Тек од 1825 почеле су се издавати поједине уредбе и правила, која су у главним потезима упућивала судове како треба да суде. Тако прву уредбу о суђењу у магистратима издао је Народни Суд 6 јуна 1825 год. бр. 568 с одобрењем кнеза Милоша.⁸⁾ Цео овај поступак био је изложен у 14 тачака. Другу уредбу о поступку при извиђању и суђењу издао је кнез Милош 7 јула 1827 године.⁹⁾ Трећу уредбу од 1 јануара 1828 издао је кнез Милош у договору с Народним Судом, која се састојала из 26 §§-а и представља поступак, по коме имају да суде кметови, нахиски кнезови и магистрати.¹⁰⁾ И четврту уредбу од 3 марта 1829 такође је издао кнез Милош, којом се потврђују раније уредбе.¹¹⁾

Ове четири уредбе са по неколико чланова, које су са оваком организацијом судова биле у снази до 1836 године, биле су тако недовољне, да се о Кривичном Поступку још не може говорити. Начин извиђања и суђења још је зависио у главном од нахођења судија, који су били неписмени. Стога у ово време и нема велике разлике између Грађанског и Кривичног Поступка, јер, као што ћемо даље видети, у Кривичном Поступку налазимо нека доказна средства, којима је место само у Грађанском Поступку. Последица ове неуређености била још и то, да су судови поред судске вршили и административну и управну власт. Тако магистрати су у извесним случајевима престављали војну власт и наређивали војводама да се крену с војском или да чувају границу¹²⁾. Они су вршили и полицијску власт, прописивали таксе по којима се имају продавати разне ствари, водили надзор над чистоћом, наређивали да се гоне хајдуци.¹³⁾ Ово се нарочито види и из једне наредбе Народног Суда од 14 марта 1829 године, којом се наређује магистрату шабачком да изда лицитандо под аренду шабачки ђумрук, кантар и касапницу и да се то не преда док магистрат о томе не извести Суд Народни а овај кнеза.¹⁴⁾ Магистрати су имали чак и право помиловања, што се лепо види из једне пресуде шабачког магистрата од 20 јануара 1811 године бр. 708, по којој је неки Мића Трифуновић био осуђен на смрт због убиства, „но будући да има ситну децу, тако суд смислова се, и с договором бл. г. Луке Лазаревића команданта шабачке нахије, живот му опрашта.“

Сем судова казнену судску власт вршио је како Кара-Ђорђе тако и кнез Милош. Из многобројних случајева Кара-Ђорђевог Деловодног Протокола види се, да је он био врховни судија, који је судио све теже случајеве. Тражио је од магистрата, да се њему пошљу поједини кривци на суђење;

⁸⁾ Ст. Максимовић, Суђења у кнежевини Србији XIV—XVI.

⁹⁾ Право за 1886 год. 19.

¹⁰⁾ Право за 1885 год. 328—331.

¹¹⁾ Право за 1885 год. 114 и даље.

¹²⁾ Гласник Срп. Учен. Друштва II одељ. Протокол Шабачког Магистрата №61, 62, 64.

¹³⁾ Гласник Срп. Учен. Друштва II одељ. Протокол Шабачког Магистрата №88, 816.

¹⁴⁾ Држ. Арх. кнеж. канц. Народни Суд 1829 год.

наређивао да се неко ухвати и њему доведе; осуђивао на све врсте казни, а тако исто давао и помиловања. У истој мери је и кнез Милош вршио судску власт. У уредби, коју је у споразуму с Народним Судом 1825 године издао магистратима, у т. 6 вели он: „важна дјела, и која се магистрату реченом сумнителна покажу, с писмом својим нама на рассмотреније да представља, и од нас решеније и пресуђење на она да очекује.“ У оскудици уредаба он је за поједине случајеве издавао наредбе како треба магистрати да суде, а у исто време водио је и надзор над њима и старао се да у судовима седе честити људи. Ово се лепо види из једног писма од 1 јула 1823 писаног војводи Јеврему, у коме му наређује, да у суду ваљевском буде кнез Јовица Милутиновић и још један кнез из посавске кнежине и „кнезови тога суда да буду честити и поштени и у судским делима колико толико вешти;“ даље, да им закаже, како треба да се владају „и по сокаци расправе суде“ већ у судници.¹⁵⁾ Други један случај показује то исто. Имајући у виду непоретке, који су се дешавали у Народном Суду, кнез Милош је 19 децембра 1828 наредио томе суду, да се испитивање и суђење чини само у канцеларији „а не по пољу или диванији или у оцаклији или у собама у којима членови судејски пребивају.“¹⁶⁾

Од 1836 до 10 априла 1865 год., када је донет законик о Кривичном Поступку, кривично поступање се вршило по уредбама, решењима, указима, правилима, расписима, наредбама и т. д., којих је било све више и више, пошто је потреба времена изискивала уређен поступак. Уредбом од 11 новембра 1836 измењено је дотадање устројство судова и по тој уредби судску власт су вршиле среске старешине, исправничества и Совет као суд највишег степена (Збор. 30 с. 134 до 149). Указом од 28 септембра 1837 исправничества су понова добила име магистрат (Збор. 30 с. 213); а указом од 28 септембра 1837 установљен је Велики Суд као средњи између магистрата и Совета, јер су ова два недовољна, „а к тачному и удобному одправленију судпроизводства потребна су три степена судејска.“ (Збор. 30 с. 214). Овакво устројство судова било је у снази до Устава од 1839, који је предвиђао: примирителне судове, окружне судове и Апелациони Суд. Јануара 26 године 1840 издато је устројство окружних судова, којим је у 69 чланова прописан поступак при извиђању и суђењу како у кривичним тако и у грађанским делима (Збор. I 182—195). Од истога дана је и устројство Апелационог или Великог Суда, као суда другог степена, у 21 чл. (Збор. I 196 до 200). Уредбом од 9 септембра 1846 установљен је Врховни Суд као суд трећег и последњег степена (Збор. III 132), али је ипак кнез задржавао за себе у извесним случајевима касациону власт. Тек устројством Врховног или Касационог Суда од 28 децембра 1855 дефинитивно је кнежева судска власт пренета на Касациони Суд (Збор. VIII 104).

Али ове, као и друге, овде ненаведене, уредбе, које се тичу поступка, нису могле обухватити целокупан Кривични Поступак, те су судови у оскудици законских наређења још увек морали поступати по обичајима, здравом разуму и савести својој. Тако правила о поступању од 22 фебруара 1844 у т. 2 изречно веле: „у случају пак, гди нити би било закони правила нити поставленија надлежног Попечитељства, треба да се држе постојећи и набљудавани обичаја и да слушају глас совести и здравога разума.“ (Збор. II 297). Ово исто потврђује и решење од 21 јуна 1852 год. (Збор. VI 127).

¹⁵⁾ Држ. Арх. кнеж. канц.

¹⁶⁾ Држ. Арх. кнеж. канц. Народни Суд 1828 год.

П. Као год што су за извиђање и суђење у кривичним делима биле меродавне уредбе, укази, решења, расписи и т. д., тако су исто оне биле меродавне и за доказна средства, која се имају употребити у поједином случају. Само је ових уредба, које говоре о доказима, било мало, те је савест и здрава памет судије имала увек да попуни ту празнину. До 1842 год. у Кривичном Поступку није било никаквог доказног система, законски уређеног, којег се судија имао придржавати, јер ниједна уредба, ни решење, ни распис, ни указ није говорио нарочито о доказима, а ако је у којој уредби што и речено, то је било само узгред и посве недовољно. Према овоме, до 1842 од судије је зависило, које ће доказно средство у ком случају употребити, за тим у ком облику ће га употребити, и најзад потпуно је био слободан у оцени доказне снаге појединих доказних средстава. Употребљавана су и таква доказна средства, која су живела у народним обичајима, а нека су од њих, као заклетва, свод и јемство, била чисте формалистичке природе, јер су у свести народној била остала још из старог законодавства. Можемо рећи да је у овом периоду владала теорија слободног судијског уверења, пошто никакав закон није наређивао ни забрањивао судији да нешто и противу своје савести узме за доказано или не- доказано.

Али овакав доказни систем, без икаквих законских правила и остављен сасвим лично нахођењу судије, није могао остати дуго. Ово је могло трајати само донде, докле је и поступање било примитивно, а чим се осетила потреба за уређеним поступањем, морала су се у првом реду донети и нека правила о доказу. То је учињено расписом попечитељства правосудија од 11 фебруара 1842 А. № 364,¹⁷⁾ који представља прва доказна правила. Тај распис предвиђа као доказна средства: признање, сведочење сведока, исправе и саставни доказ. Судови су се искључиво ових доказа морали придржавати, као што се то види из расписа Апелационог Суда од 16 септембра 1844 № 1278,¹⁸⁾ којим се судовима забрањује употреба сваког другог доказног средства. Доказна правила, која садрже овај распис, узета су из аустријског казненог законика од 3 септембра 1803, чији је доказни систем после пренет и у законик о Кривичном Поступку од 1853, а одатле у наш законик од 1865 године. Према томе, доказана правила од 1842 носе и ти карактер, који имају докази у данашњем Кривичном Поступку, т. ј. представљају теорију законских принудних доказа, јер та правила, као што ће се даље видети, не остављају ништа лично уверењу судије, већ се њима прописује када ће судија моћи узети да је помоћу њих дат потпун доказ. Са 1842 годином настаје, дакле, нов период у доказном систему, у ком се губи лично уверење судије. И овде, као и код свих других институција, утицај је дошао из Аустрије. Само су ова доказна правила била непотпуна и, нарочито за судије, неразумљива, јер она ништа друго нису била до збијени, у неколико тачака направљени, извод из многобројних наређења аустријског законика, која говоре о доказу. Стога су она доцнијим уредбама мењана и објашњавана, докле најзад Министарство Правде другим расписом од 26 марта 1863 Бр. 1401 није издало нова доказна правила, која у себи садрже све оно, што и правила од 1842, само много разумљивије и потпуније. Правила од 1863 нису извод, него потпун превод XI главе аустријског Кривичног Поступка од 1853, која говори о доказима.

Какав је доказани систем био од ослобођења па до доказних правила од 1863 најбоље ће се видети, ако се изнесе сва доказна средства, која су за то време употребљавана. Али како доказна правила од 1842, као што смо видели, деле цело ово време на два различна периода, то је, ради бољег прегледа, потребно најпре изнети доказна средства у првом, за тим доказна средства у другом периоду, т. ј. у периоду који е дошао после расписа од 1842 године.

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

О П Ш Т И Н А

(НАСТАВАК)

Износећи, овако, писмо Министра унутрашњих дела ми би сада требали да изнесемо у целом и примедбе саветске комисије, учињене на пројекат, па да тек тада говоримо о самоме закону.

Али како би нас то изношење одвело далеко од онога, што смо поставили као главни циљ овога написа, ми ћемо се сада задржати само на важнијим њеним напоменама.

Тако, одмах у почетку свога извештаја од 16. фебруара 1886. г. који је читан у седници саветској на дан 4. и 5. марта исте године, у присуству Министра унутрашњих дела, комисија истиче примедбе свога члана г. Ф. Христића, на саму поделу закона тражећи да прво дође одељак о општинском суду, као најнижој општинској власти, па тек тада о одбору као другој и на послетку о збору као највишој општинској власти, као и о томе да се представнику општине задржи стари назив *кмет*, и да се у улози председатеља јавља само онда, кад је у саставу колегијума општинског суда.

Како се из закона о општинама од 24. марта 1866. г. види, први захтев није усвојен, а други је примљен, те се место председатеља у чл. 12. говори о кмету и његовим помоћницима, а у чл. 23., 25., 30., 31., 32. и т. д. о председатељу, члановима суда и кметовским помоћницима.

Код чл. 1. тражена је измена у томе, да се назив „паланка“ замени речју „варошица“.

Тражећи измену чл. 6. пројекта у томе, да се свака промена у саставу општине публикује преко званичних новина, и чинећи извесне напомене код чл. 7. и 8. комисија истиче код чл. 13. захтев свога члана г. Ф. Христића, да се у чл. 13. унесе и одредба која би налагала збору дужност, да доноси одлуке и о свима оним предметима, које би год суд изнео на оцену било по оцени одбора било по захтеву државне власти.

Додирјујући последњи став чл. 19. комисија се задржала код чл. 24. пројекта истичући захтев свога члана г. Христића, „да не би требало никакву разлику заводити између варошких и сеоских општина у начину бирања председатеља и чланова општинских судова“ него да се чл. 24. и 25. замене новим чланом који би гласио: „Ако је сеоска општина из више села састављена, онда ће се за свако село, осим онога где станује кмет општински, изабрати по један помоћник кметовски. Том истом приликом означиће се који ће од ових помоћника кметовских заседавати у општинском суду као чланови заједно с председатељем (кметом).“

Овај захтев, којим се и по варошима и варошицама хтело право избора да пренесе на шири круг, није усвојен, јер је чл. 24. остао по пројекту, налазећи, зар, да је гледи-

¹⁷⁾ Борђе Петровић, Речник закона, уредба, уредбени прописа (1856) 419—426.

¹⁸⁾ Борђе Петровић, Речник закона, уредба и т. д.

www.unilib.rs

У Н И В Е Р З И Т Е Т С К А Б И Б Л И О Т Е К А

вте министра унутрашњих дела, изнесено у т. 6. поменутог његовог писма према ондашњим приликама било правилније.

Код чл. 28. г. Ф. Христић тражио је такође измену у томе што би се рок службе кмета, чланова и помоћника продужио на три године, дозвољавајући могућност да се овој рок сведе и на годину, ако би они сами изјавили да не могу више служити, и да се они, који проведу три године на положају часно и корисно по општинске и државне интересе нарочито одликују.

Члан 29. такође је био предмет извесних напомена саветске комисије.

Код чл. 30. комисија је нарочито захтевала да се унесе одредба, која је у ранијем пројекту била, да учитељи и свештеници не могу бити изабрани за кметове и чланове.

»Кад их, — вели комисија, — Министар у чл. 53. нарочито искључује из одбора општинског, држимо да их тим пре ваља искључити из суда општинског, почем би за њих лакше и за општу ствар може бити корисније било пустити их да буду чланови одбора пре него суда општинског.«

Интересантна је ова бојазан и Савета и Министра од уласка свештеника и учитеља у општину. Они као да су предосећали, да ће улога ових, у нашем политичком животу, бити тако видна и осетна па су тежили да је бар за онда потисну и сузбију.

Да ли је ова бојазан била оправдана или не, остављамо времену да да одговора, али је овај, захтев саветски онда примљен и озаконен (чл. 30.).

За други став чл. 33. пројекта комисија вели: »идеја, која је у другом одељку чл. 33., не види нам се да је срећно изражена, јер држимо да у самој ствари није се мислило, да ће Министар без икаква повода и основа закидати општинама полицајну власт, коју предидућа алинеја спојава тако тесно с обичним атрибуцијама његовим, с тога мислимо да би боље било, да друга алинеја чл. 33. овако гласи: »Но у колико би у којој општини према постојећим околностима не могуће било и полицајну власт упражњавати, Књаз може на предлог Министра унутрашњих дела, управу месном полицијом поверити државној полицијској власти.«

Овим се захтевом ишло на то, да се ограничи право министра на преносење месне полицијске власти са општинских на државне органе, и да се веже само за случајеве кад у општини не би било могућности за вршење полицијске власти, али и ако је ова комисијска редакција примљена скоро дословно, ипак се то ограничење није могло постићи, пошто је државној власти било остављено да оцењује: да ли је према околностима у дотичној општини, било немогуће вршење полицијске власти.

Код чл. 43. учинио је примедбу г. Ф. Христић, а члан 46. примљен је са овом напоменом комисије: »приликом претресања члана 46. старог пројекта, г. Министар захтевао је да се томе члану дода на крају 7. тачка овога садржаја: »председатељ извештава надзорну власт, о свима пословима и догађајима у суду и општини. Ближа о томе настављења прописане Министар унутр. дела.« Ове тачке нема сада у прерађеном пројекту. Комисија прима *драговољно* ову измену, која је у духу либерализма учињена«.

И ако ова напомена саветске комисије казује да је Савет био либералнијих погледа од ондашње владе, опет би у овом специјалном случају морали учинити прекор Министру, да се није обезбедио у чл. 44. и 76. пројекта једном оваквом целисходном мером, после које је могао учинити ону концесију код чл. 46. јер је наш државни живот пружио доказе, да је

таква једна мера потребна и данас, па зато је и унесена у чл. 85., 91. тач. 1. и 2. и 152. садашњег закона о општинама.

За чл. 47. комисија је рекла, да г. Ф. Христић држи: »да су идеје и ред мисли на честим местима непрекидани и здраво раштркани; после тога мисли да би у духу боље автономности општинске требало да и одбор општински посредује у неким приликама које су овде напоменуте. И тако он предлаже да се само прве три алинеје овога члана усвоје, а остало понова редигира.«

По овој новој редакцији, кад председатељ одсуствује, заменик му се одређује *договорно са одбором*, али овај предлог није усвојен.

Чињене су, за овим, примедбе на редакцију чланова: 49., 60., 65., 66., 67. и 69.

После чл. 69. комисија је »ради потпуније идеје о надлежности и компетенције одбора« тражила нов члан, који би гласио. »Кад одбор општински дозна и увери се, да је председатељ, или члан (или ма ко од општинских званичника) небрежљив, неспособан или неискрен у вршењу поверених му дужности, чини надлежне кораке код надзорне власти или да се такво лице дисциплинарно казни или да се у место њега друго избере«.

Овај захтев комисије усвојен је, и тако је постао чл. 70. онд. закона. Чланови 73., 75., 77., примила је комисија по пројекту.

Код чл. 80. г. Ф. Христић, »у интересу како бољег надзора тако и потпуније автономности општинске« предложио је нову редакцију, али она није усвојена у целини, ма да је она много јасније и опредељеније истицала и круг и право надзорне власти. Међутим, ипак су неки делови ове редакције ушли у чл. 80. у прерађеном облику.

У смислу комисијских примедба изменен је и чл. 82. да надзорна власт *привремено одређује лице*, које ће заступати збаченог часника општ. суда, јер је по првој редакцији изгледало, да она одређује сталне заступнике.

Код чл. 83. комисија је учинила ову примедбу: »Члан 83. (стари 84.) измењен је у начелу. Но ова измена, у место да је учињена у блажијем духу, као што се у први мах показује, у ствари много је строжија, јер би колизија између чиновника надзорне власти и председатеља збора или одбора општинског неизбежна била, почем је и чиновнику томе дана власт, коју председатељ има, да може у извесним случајима седнице збора или одбора распустити. Како с тога тако и зато, што надзорној власти, према наређењима овога закона а и иначе, ни мало не оскудевају средства и начини, да сваку противузакономост осујети и угуши, ми смо мишљења, да цео овај члан треба сасвим да отпадне.«

И ова жеља комисије, да автономност општине буде што јача, није примљена у целини, али је из чл. 83. ипак отпао онај став, који је говорио о праву чиновника надзорне власти, који зборским или одборским седницама присуствују, да могу ове распустирати, те је то право остало само председницима ових скупова.

Пошто смо овако укратко изнели примедбе саветске комисије на последњи пројекат закона о општинама, јер о првом пројекту и првим примедбама нисмо намерно говорили да би скратили цео овај рад, ми бисмо могли прећи на оцену питања: шта је дао закон о општинама од 1866. г. и колико је задовољно захтеве онога времена.

(наставиће се)

Димитрије С. Калајић.

СУДСКЕ ИСТРАГЕ И ПОЛИЦИЈА

као нарочита наука

Као нарочита грана науке веома широког обима — криминологије — која изучава човека злочинца и средства за борбу противу злочина, издвојила се у последње време научна полиција (Police scientifique), чија је задаћа: примењивање резултата данашње науке у истраживањима о идентитету, одређивање улоге лица или ствари у извршеном кривичном делу и упознавање начина рада различитих категорија злочинаца.

Питање о организацији полиције и истражних власти према научним принципима криминологије покренула је италијанска криминално-антрополошка школа још у почетку последње четврти прошлог века, а у 1895. год. њиме се већ озбиљно занимао Шести конгрес међународног удружења за кривично право (одржан у Линцу), који је, поводом овог питања, донео ову одлуку:

„Да би органи сигурности што успешније одоварали својим дужностима жели је, да поред текстова кривичних закона, буду што боље и што темељније упознати са главним узроцима злочина, особеностима злочиначког света и најпрактичнијим начинима за истраживање злочинаца и примењивање казне.“

На кратко време после ове одлуке научна полиција, као саставни део судске медицине, ушла је у обим предавања на универзитетима у Лиону (професор Лакасан), Риму (професор Салватор Отоленги), Лозани (професор Ничефоро), а марта месеца 1903. год. у Мадриду је установљена редовна криминалистичка школа за судске и полицијске чиновнике са овим програмом:

- Кривично право Шпаније;
- Наука о казним заводима;
- Превентивна средства противу криминалитета, и
- Криминална антропологија, психологија, и криминална статистика.

Поред овога, школи је придодат један лабораторијум, један музеј и потребна библиотека, а професорима је стављено у дужност, да стално прате развита криминологије, и да сваке пете године предузимају путовања по иностранству, разуме се у научном циљу.

Слична школа установљена је претпрошле год. и на парискком универзитету (Ecole des études pénales), у којој универзитетски професори права и судске медицине држе предавања из ових предмета: криминологије, науке о казним заводима, кривичног права, кривичног поступка, судске медицине и науке о душевним болестима. Предавања у овој школи трају два семестра, а за редовне слушаоце примају се правници са положеним факултетским испитом. За странце који уче или су учили правне науке ван Француске, потребно је још и одобрење универзитетске управе.

Отварању ове школе претходио је конгрес француске групе међународног удру-

жења за кривично право, који је одржан у Паризу јуна месеца 1905. год., и који је изјавио жеље:

1. Да се на правним факултетима организују нарочита предавања за теоријско и практично изучавање криминалних наука у опште, и

2. Да сведочење о овој специјалној настави, издате од стране надлежних професора, буду узете у обзир приликом постављања и унапређења чиновника.

Крајем априла и почетком маја прошле године одржан је у Турину, у част Ломброза, Шести међународни криминално-антрополошки конгрес, који се такође занимао питањем о научној полицији, и изразио жеље:

а) да се прибирају конфисковани предмети, помоћу којих су казним дела извршена, реди образовања криминалних музеја, преко потребних за полицијске и судске студије;

б) да све државе уведу за повратнике обилатно утврђивање идентитета, и то по једној истој методи, и

в) да се у програм рада идучег конгреса уврсти питање: која су знања потребна истражним судијама и полицијским чиновницима да би им рад у будућности био што више у сагласности са принципима криминалне антропологије?

И најзад:

Децембра месеца прошле год. и на универзитету у Тулузи установљен је криминални курс са програмом, једнаким програму париске криминалистичке школе.*

Овај легитимични преглед постанка и важнијих радова на пољу специјалног обрађивања криминологије и научне полиције послужиће нам корисно за лакше и боље схватање доцнијег излагања, које има за циљ да читаоце упозна са предметом и суштином научне полиције и најсавршенијим научним методама за успешно вођење истрага.

Изјављујемо одмах, да ће се ово даље излагање, у главном, састојати у резимирању најпотпунијег и за данас најбољег дела о овој ствари: *La police et l'Enquête judiciaire Scientifiques* (Paris, 1907) од Алфреда Ничефоро, доскорашњег професора универзитета у Лозани, а сада професора на универзитету у Брислу.

„Веровало се до скоро — а многи и данас верују — вели Ничефоро у предговору овог свог дела — да је довољно знати напамет 300—400 параграфа казненог законика, и умети их протумачити и граматички и логички, па бити добар криминалиста. Помоћу овог система успело се, да се створе одлични „мандарини“, необично умени за одржавање законских формула, али потпуно страни, и стварном животу људи и криминалних факта корисни толико, колико је и величанствена колекција преисторијских алата корисна индустрији XX века. Ови криминални научници нису хтели ни помислити, да је немогуће постати добар криминалиста ако се, поред апстрактних формула казних законика, не изучавају и сами злочинци,

и не упознају резултати разноврсних сувремених наука, који у великој мери допуњују изучавање криминалитета и злочинчевог персоналитета. Без помоћи опште и криминалне антропологије, опште и криминалне психологије и психијатрије, које су у проблеме злочина унеле нове погледе, немогуће је разумети шта је човек злочинац, и каква треба да буде одбрана друштва противу криминалитета?

Али примена ових резултата сувремених наука на изучавање криминалитета није ограничена само на трансформацију појма о криминалитету, човеку злочинцу и казнама, већ, тако исто, додирује и све оно што се односи на разноврсна полицијско-судска истраживања, трансформишући старе емпиричке методе у прави систем истраживања и научних познавања. Судске и полицијске истраге, на овај начин, улазе у обим науке, да би се потпуно препородиле долазећи у додир са модерним наукама.“

Дело Ничефорова за које је, узгред буди речено, написао предговор чувени лионоки професор Лакасан, подељено је на ове одељке:

- О прегледу места злочина и леша;
- О откривању видљивих и невидљивих трагова;
- О знацима идентитета;
- О личном опису према принципима науке, и
- О методи за вођење полицијских и судских истрага.

Пре него што бисмо приступили излагању ових корисних и за нас нових ствари, потребно је да легитимично прегледамо узроке злочина, средства за њихово сузбијање и начин изучавања криминологије и научне полиције.

Ево шта о свему овоме вели Ничефоро:

„Да би се што тачније одредио појам злочина и човека злочинца, криминологија почиње испитивањем основних узрока криминалитета у опште. Узроци ови, опет, могу се поделити у две главне групе: спољашње (географска и социјална средина и т. д.) и унутрашње (биолошке).“

Да би се појмио механизам ових узрока, треба се сетити правила која, у механици, важе за паралелограм сила. Једно тело, изложено утицају разних сила, које на њега утичу у разним правцима и у разној сразмери, неће се покорити ни једној од ових сила, већ ће следовати дијагонали паралелограма, која се може конструисати према правцу свих ових сила. Дијагонала ова резултанта је различитих сила, које на тело дејствују.

Човек, који се увек може упоредити с телом, под утицајем множине сила покорав се, као и ово тело, резултанти.

Утицај географске средине на активност индивиду-а у толикој је мери и са толиком озбиљношћу изучаван, да су ова изучавања образовала специјалну грану науке — *социогеографију*. Под изразом географска средина треба разумети множину факата: климат, природа земље, море, реке, планине, магнетичко стање атмосфере, светлост и т. д. Сви ови фактори

*) Revue pénitentiaire, № 1 1907.

на терет ставити, пошто он сам за себе не признаје кривицу. С тога је начелство нашло, да се они имају, у смислу § 36. полиц. уредбе, ослободити сваке одговорности.

Како је записником утврђено, да је нађено 6 (шест) врећа барута, у бруто тежини 318., а чисто барута 300 кгр., то је начелство окр.врањског, а на основу чл. 9. зак. о производњи, увозу и продаји барута, и § 4. а, 15, 16., 33., 34., 35., 36., 38., 40. и 41. полиц. уредбе, пресудом својом од 8. јануара 1907., год. № 237. казнило Реџепа и Асана за ово дело кријумчарења 300 кгр. барута са по 10 дин за сваки килограм, тако, да казну плате солидарно, а ако је не буду могли платити својим имањем, то да им се иста замени затвором, рачунајући 10 дин. у дан затвора; затим, да се кријумчарски барут, вреће, револвер и коњи с осталим стварима, које су при кријумчарењу ухваћени и одузете, продаду и новац пошаље Министарству војном за барутански фонд.

По изјављеним жалбама, Државни Савет нашао је, да је ожалбена пресуда начелства у основу правилна, али да не одговара закону у толико, у колико је начелство њоме одлучило, да се и одузети револвер, уз остале ухваћене и одузете ствари (барут, вреће и коње), прода у корист барутанског фонда, јер револвер не долази у оне предмете, који се, по чл. 6. и 7., закона о производњи, увозу и продаји барута, динамита и осталих распрекавајућих смеса, могу одузети и продати у корист барутанског фонда, пошто није ни справа ни средство за изградњу барута, нити пак служи као средство за увоз истога.

С тога је Државни Савет, на основу тач. 14. чл. 144. Устава и чл. 9. зак. о производњи, увозу и продаји барута, одлуком својом од 6. априла 1907. год. № 2390 поништио ожалбену пресуду.

М. В.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине миљковачке, актом својим од 6. фебруара ове год, пита:

„Од 1884. год. од како је земљиште ушло у књ. „В“, готово без мало сви грађани ове општине, продавали су своје поједине парцеле другима, са потврђеним уверењима код општинске власти, јер тапшину нико није могао дати због терета аграр. касе.

У овој години многи од продаваца — и ако су имања продали и новац — куповну цену примили — устали су против купаца и продате парцеле узели у својину натраг.

Од купаца пак, које је овакав случај нашао, већина обратили су се суду с тужбом, да суд осуди продавца, да им врате дагу им куповну цену, кад су сами продају нарушили.

Моли се уредништво за објашњење:

Да ли су купци у праву да траже у оваком случају дагу куповну цену натраг, као и то: да ли је суд надлежан за решавање оваких спорова код којих куповна цена прелази 100 динара.“

— На ова питања одговарамо:

Кад год непосредни предмет суђења, није непокретно имање, онда су општински судови и надлежни и дужни да суде по свима тужбама, где вредност не прелази 200 динара.

Како и у овим случајевима, које суд износи, купци не траже имање, него повраћај куповне цене, јер су продавци сами раскинули уговор повраћајем имања у своје руке, то је суд надлежан да суди кад год се тражење не пење преко 200 динара (§ 6. грађ. суд. пост.)

II.

Суд општине варошице Рашке, актом својим од 28. фебруара ове год. Бр. 540, пита:

1. „Један земљоделац предстао је општинском суду и изјавио: да је ухватио пет оваца у штети на своје пољском имању, и ухваћене овце предао општинском суду; по том је одмах штета процењена и пресуда ово дана постала извршна. Ову би стоку на основу чл. 9. закона о чувању пољског имања требало изложити продаји за наплату причињене штете. Али дотични нема више никакве покретности сем ових 5 оваца, а од земљоделства живи и иначе је свог имовног стања сиротног, онда да ли се коси овака радња са § 471. грађ. суд. поступка?“

2. Два сељака договоре се како да изврше продају и куповину свог имања, па да би избегли веће плаћање државне таксе и осталих трошкова овако ураде:

Један од њих предстане општинском суду и преда писмену тужбу, у којој наводи: да му је тај и тај заузео њиву или ливаду, ставља мере и границе, као и процену испод 100 динара, за доказ нуди главну заклетву и повраћену прима, и подноси уверење да тужени има доста земље за уживање сем спорне. Суд општине прими такву тужбу, поступи даље по закону т. ј. позива туженог да на тужбу одговори који поред осталог пристаје на вредност спора, даје суд одређује рочишта за пресуђење спора.

На дан одређеног рочишта пристају обе парничне стране и изјављују да су се око спорног имања поравњали, да исто остане у својину тужиоцу, или буде спор пресуђен на главној заклетви, а осуђена страна нехтедне иску положити, и тако пресуда постане извршна у корист тужиоца и са тиме тужиоц — купац добије јавну исправу на спорно — купљено имање.

То исто имање вреди преко 1.500 до 2.000 динара. Да ли у оваком случају има кривице и до кога? и

3. Сме ли суд општински издавати уверења о сиротном стању раздвојено живелим женама, када су им мужеви трговци и ренџијери, а и родбина им је доброг стања?“

— На ова питања одговарамо:

1. Истина, у чл. 9. закона о чувању пољског имања стоји, да ће за накнаду штете сопственик бити одговоран прво стоком, која је у штети ухваћена, а ако она не залегне за штету, онда и осталом имовином.

Али, како је ово закон, који само регулише право на извесну накнаду, али не прописује и начин извршења, то ово последње има да дође у област закона, који специјално говори о томе: шта се може узети у попис за извршење пресуде и у којим случајевима.

Тај, пак, закон, јесте грађански судски поступак који у § 471. тач. 4. у вези са тач. 16. штити земљоделцу од продаје 2 вола, кад год није штета причињена злочиним, преступљењем, или истуђењем из користољубља;

2. Није искључена могућност, да овим начином отуђују своја имања и они, који имају довољно земље за уживање по § 471. грађ. суд. поступка, као земљоделци, да би избегли велике трошкове и дагубе око убаштињења и преноса таније, али је више него сигурно, да се тим средствима користе врло често они, који по закону не могу отуђити имање, те се тако изигравају наређења § 471. грађ. суд. пост.

Да би се томе стало на пут, општински судови имају права, кад год стекну уверење да је вредност оспореног земљишта већа од 100 динара, да одбаце жалбу по основи ненадлежности (тач. § 6. грађ. суд. поступка).

Да би рад суда у овим случајевима био правилнији, он увек треба, где по сумња у вредност спорног имања, да аналогно последњој тачци поменуте законске одредбе, ову сазнаје путем вештака.

Тако ће судови успети, да сузбију изигравање § 471. грађ. суд. пост. који је донешен у једном општем интересу, да спречи осиромашење нашега земљорадничког света; и

3. Ако жене, које су напустиле своје мужеве или су их ои отерали, немају свога сопственог имања или зараде, па које би порез износило више од 5 дин. не рачунајући ту личност и прирезе, онда оне имају право на уверење о сиротном стању по чл. 2. тач. 8. зак. о таксама, без обзира на имовно стање њихових мужева, против којих можда и покрећу тужбе, или њихове родбине, на чије имање оне немају права.

III.

Суду општине јаловик - изворске. На питање тога суда од 3. марта ове године Бр. 424, које је поновљено и актом од 3. априла Бр. 682, одговара се ово:

Ако дуговане суме дућанске аренде не прелазе преко 200 динара, онда ће заступник општински подићи против дужника тужбу код суда те општине, па ће он, по оцени поднесених доказа, осудити дужнике или их ослободити.

Тек кад пресуде постану извршне, могу се извршивати.

Ако је потраживање преко 200 дин. тужбу треба подићи код Првост. Суда.

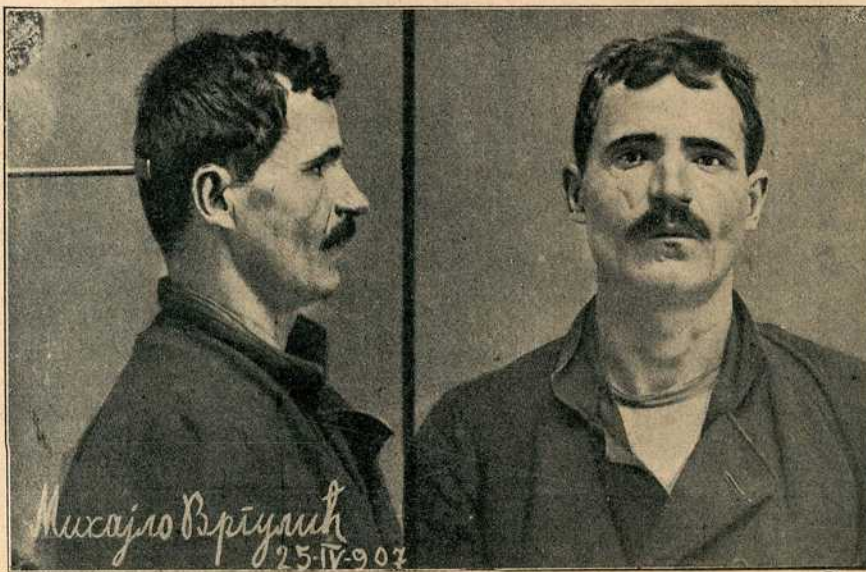
СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

Т Р А Ж И С Е

Љубомира Вуксановића, родом из Чачка, који је у последње време служио код Милуна Веснића из Грдице, тражи начелник среза жичког актом Бр. 6592 због крађе. Љубомир је стар 18 год., омален, у лицу при, очију прих. Провањеног треба спровести поменутом начелнику.

С К Р Е Ћ Е С Е П А Ж Њ А

Пресудом начелства окр. моравског Бр. 4583 кажњено је ово лице, које се издавало под разним именима, прогонством на свагда у Аустро-Угар-

ску, пошто је изјавио да је отуд родом. Код њега су нађене исправе и на име Милана Крстопошића и Михајла Вргулића. Он је сам изјавио да се зове **Михајло Вргулић**, да је родом из Загреба и да је радио по Србији, Румунији и Бугарској као рударски радник.

Управа града Београда са актом Бр. 16076. предала га је 26. тек. м-ца аустро-угарским властима, те се скреће пажња пограничним властима да му не дозволе повратак, а ако би ко што о њему знао треба да јави Управи града Београда.

Тихомир Марић, бив. трговачки помоћник из Београда, осуђен је пресудом Апелационог Суда од 19. октобра 1906. год. Бр. 8885. на једну годину полицијског надзора, али се до сада није могао пронаћи да се подвргне издржавању тога надзора. Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима да Тихомира потраже, и у случају проналаска нека га подвргну издржавању досуђеног му надзора и о томе известе кварт савањалски с позивом на акт Бр. 4342.

П О Т Е Р Е

Антон Унчовски, родом из Кенигсфелда, који је у последње време живео као трговац

у Најтичану, извршио је крађу папира у суми од 53.000 динара, па је 21. ов. м-ца (по новом) побегао. Антон је стар 31 годину, на себи је имао цивилно одело од зеленкастог штофа, при себи има пасош издат 6. фебруара 1906. год. за Северну Америку. Скреће се пажња свима властима да Антона потраже, и у случају проналаска о томе известе Управу гр. Београда с позивом на акт Бр. 15615.

Тихомир Савић, бив. слуга из Скеле, извршио је крађу ствари 11. ов. м-ца Живојину Илићу, из истог места, па је по извршењу дела побегао и до сада се није ништа о њему сазнало. Тихомир је стар 21 годину, висок, у лицу плав, косе смеђе, од одела имао је на себи један копран без рукава, сељачку дебелу кошуљу, на глави шубару а на ногама опанке. Има једну белегу од посекоштине на једној руци (?) између кажипрста и средњег прста. Обраћа се пажња

Круну, кћер Цона Драгановића, земљоделца из Ивања, и до сада се није могао пронаћи. Јован је стар 50 година, висок, русе косе, обичних плавих бркова, лица дугуљастог, на десном образу има белегу од убоја; од одела имао је на себи половне црне сукнене чакшире, фермен, гуњче, на глави шајкачу а на ногама пресне опанке са кајишима. Круна је стара 15 година, висока, косе црне, носа шињастог, лица дугуљастог, на себи је имала од одела плаву реклу, вунену шарену сукњу, на глави белу мараму а на ногама пресне опанке са кајишима. Нека их све полицијске и општинске власти живо потраже и у случају проналаска стражарно их спроведу начелнику ср. јабланичког с позивом на депешу Бр. 6724.

Непознати зликовци ноћу између 23. и 24. ов. м-ца убили су из пушке Миладина Лукића, из села Варварина, пред шљиваком Владимира Прваковића онд. По трагу изгледа да су била два зликовца. У шљиваку Владимиром нађен је један кукаст штап, закачен о једно дрво, и један при шенир са натписом у унутрашњости, на кожи: «Жика Николић», а на путу нађена је једна чаура од пободове пушке. Мисли се, да су ове ствари оставили зликовци. Нека све полицијске и општинске власти живо потраже зликовце и у случају проналаска стражарно их спроведу начелнику среза темнићког с позивом на депешу Бр. 4575.

Крађе стоке. 20. ов. м-ца непознати крадљивци украли су две краве Станку Ивановићу земљоделцу из Жигораћа. Једна је крава матора 7 година, сиве длаке, са заломљеним једним рогом, а друга је матора 6 година, црне длаке. Денеша начелника среза масуричког Бр. 3844.

Ноћу између 18. и 19. ов. м-ца непознати крадљивци украли су из затворене штале два вола Живку Матијашевићу, земљод. из Арановца. Један је во длаке сиве а други је плаве, оба су матора 6 до 7 година, без роваша. Денеша начелника среза колубарског окр. београдског Бр. 4874.

Ноћу између 10. и 11. ов. м-ца непознати крадљивац украо је из затворене штале једну кобилу Радуду Дамјановићу, из Танде. Кобила је матора 10 година, црне длаке, са жигом «О», непоткована, без роваша. Денеша начелника среза поречког Бр. 3084.

Ноћу између 11. и 12. ов. м-ца непознати допов украо је једног коња Илији Бирашу, из Топонице. Коњ је матор 4 године, непочишћен, доратаст, на левој ноzi, код кичице, има белегу од ударца, а на леђима белу длаку од убоја. Денеша начелника среза поречког Бр. 3097.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове покрађе.

Н А З Н А Њ Е

Комплети «Полицијског Гласника» за 1905. и 1906. год. могу се добити у уредништву по цену од 20 динара за једну годину, у елегантном тврдом повезу. Новац треба слати благајни Министарства Унутр. Дела.